

ישראל שומע

כפי שראינו, מקורו של הביטוי "שמע ישראל" בתורה, והוא חלק מתפילה עתיקה שנאמרה בבית המקדש ואחר כך נקבעה ונכתבה בסידור. מסביבנו אפשר למצוא את הביטוי "שמע ישראל" גם במקומות רבים אחרים, אפילו במקומות מפתיעים.

נועה: אויש, איזה מבחן ארוך זה היה... שמע ישראל!
יונתן: את כזאת מצחיקה. מאיפה הבאת את ה"שמע ישראל" הזה פתאום?
נועה: יצא לי. נראה לי שזאת השפעה של אימא שלי. בכל פעם שאנחנו עושים משהו שמעצבן אותה היא אומרת "שמע ישראל". אתה יודע, זה ביטוי כזה...
יונתן: חשבת שבגלל שהתחלנו ללמוד על תפילה, את מאמצת ביטויים מהתפילה.
נועה: בשביל להגיד "שמע ישראל" לא צריך ללמוד על תפילה. נראה לי שהרבה אנשים אומרים את הביטוי הזה בכל מיני הזדמנויות.
יונתן: את יכולה להביא דוגמה?
נועה: אההההה... בדיוק עכשיו, במקרה, אין לי דוגמה טובה. אבל חכה, אני אשאל את אימא שלי...

1

מתי אומרים "שמע ישראל"?

ביחידה הקודמת ראינו שאומרים "שמע ישראל" בתפילת שחרית, בתפילת ערבית ולפני השינה. אולם מתברר שלתפילה זו יש עוד ביטויים רבים. מתי עוד אומרים אותה? היכן היא מופיעה? לפניכם כמה משפטים על "שמע ישראל". השלימו שניים מן המשפטים האלה:

יש אנשים שאומרים "שמע ישראל" כאשר...

כשאומרים לי "שמע ישראל" אני חושבת על...

בסיפורים שאני מכירה, הביטוי "שמע ישראל" מופיע בהקשר ל...

הפעם האחרונה שאמרתי "שמע ישראל" הייתה... (מתי ובאיזה הקשר)

קראו את המשפטים שלכם לחבריכם ובקשו מהם להציג בפניכם את המשפטים שלהם.

- מה אפשר ללמוד מכל המשפטים האלה?

כרזה שמטרתה להביע זעזוע מהעלייה במספר הנפגעים בתאונות הדרכים. הכרזה הופנתה לשר התחבורה שכיהן באותה תקופה, ששמו הפרטי היה ישראל.

קמע עברי עתיק
הנפתח במילים "שמע ישראל"

מדליית "שמע ישראל",
בהנפקת החברה הישראלית
למדליות ולמטבעות

ארץ ישראל

מילים: דוד שמעוני לחן: פואה גרינשפון
אף-על-פי-כן, וְלַמְרוֹת הַכּל
אֶרֶץ, אֶרֶץ, אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל!
וְכָל עוֹד דּוֹפֵק בְּעוֹלָם לֵב יִשְׂרָאֵל
וְכָל עוֹד נִשְׁמַע בְּעוֹלָם "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל"
שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, שְׁמַע יִשְׂרָאֵל
אֶת אֶרֶץ, אֶרֶץ, אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל!
[...]

כשהלב בוכה

מילים: יוסי גוספן לחן: שמואל אלב
כְּשֶׁהֲלַב בּוֹכָה רַק אֱלֹהִים שׁוֹמֵעַ,
הַכָּאֵב עוֹלָה מִתּוֹךְ הַנְּשֻׁמָּה.
אָדָם נוֹפֵל לִפְנֵי שֶׁהוּא שׁוֹקֵעַ
בְּתַפְלָה קִטְנָה חוֹתֵךְ אֶת הַדְּמָמָה.
שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אֱלֹהֵי אֱתָה הַכּל יְכוֹל,
נִתְּתָ לִי אֶת חַיֵּי נִתְּתָ לִי הַכּל.
בְּעֵינַי דְּמָעָה הֲלַב בּוֹכָה בְּשִׁקֵּט
וְכִשְׁהֲלַב שׁוֹתֵק הַנְּשֻׁמָּה זוֹעֵקֵת.
שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אֱלֹהֵי עֲכָשׁוּ אֲנִי לְבָד,
חֲזֵק אוֹתִי אֱלֹהֵי עֲשֵׂה שְׁלֵא אֶפְחַד
הַכָּאֵב גְּדוֹל וְאִין לְאֵן לְבָרַח
עֲשֵׂה שִׁיגְמַר כִּי לֹא נוֹתֵר בִּי כּוֹחַ.
[...]

2

ביטויים שונים לקריאת שמע

בעמוד זה כמה יצירות הקשורות ל"שמע ישראל".
בחרו אחת מהן וכתבו:

- מהי משמעותו של "שמע ישראל" ביצירה?
- נסו לדמיין מהן תחושותיו של היוצר כלפי קריאת שמע?
האם אתם שותפים לתחושות אלו או לא? הסבירו!

שְׁמַע אֶד-נִי

אליעז כהן

שְׁמַע אֶד-נִי, יִשְׂרָאֵל עִמָּךְ יִשְׂרָאֵל אֶחָד
וְאֶהְבֶּתָ אֶת יִשְׂרָאֵל עִמָּךְ
בְּכָל לְבָבְךָ
וּבְכָל נַפְשְׁךָ
וּבְכָל מְאֵדְךָ
וְהָיוּ הַבְּנִים הָאֵלֶּה
אֲשֶׁר נִהְרָגִים עֲלֶיךָ כָּל הַיּוֹם
עַל לְבָבְךָ
וְשִׁנְנֶתְם בְּרַקִּיעֶיךָ
וְדַבַּרְתָּ בָּם:
בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ
וּבְלִכְתְּךָ בְּדַרְךָ
וּבְשִׁכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ
וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל
יָדְךָ (סְפָרוֹת כְּחֻלוֹת זִרְחָנִיּוֹת)
וְהָיוּ לְטִטְפוֹת בֵּין
עֵינֶיךָ (כְּמוֹ פְּגִיעַת הַצְּלָפִים)
וּכְתַבְתָּם (בְּרָם) עַל מְזוֹזוֹת בֵּיתְךָ
וּבְשַׁעְרֶיךָ
(בתוך: שמע אד-ני - משירי מאורעות
תשס"א-תשס"ד, אבן חושן, 2004)

כולנו יהודים

מילים: חיים חפר
לחן: דובי זלצר
(מתוך המחזמר "קזבלן")

[...]
כְּלָנוּ יְהוּדִים וְכָל כֶּךָ נַחְמְדִים
יְהוּדִים בְּמֵאָה אֲחֻזוֹ
גַּם הַשְּׁוֹרְצֵעַ וְגַם הַוּוֹזוּז
לְכָלְנוּ אוֹתוֹ אָבֵא
מְרוֹמְנִיָּה, אֶלְגִּיר וּכְפָר סְבֵא,
וְאִם יֵשׁ צְרוֹת וַיֵּשׁ יְסוּרִים
אֲזַ כְּלָנוּ שֶׁפֶה אֶחָת מְדַבְּרִים
וְכָל יִשְׂרָאֵל, וְכָל יִשְׂרָאֵל
וְכָל יִשְׂרָאֵל חֲבָרִים.

אֲדוֹנֵי בּוֹא תִרְאֶה אֵיזָה יְפֵי סוֹחֵרָה,
זֶה חֲזֵק כְּמוֹ בְּרוֹל
זֶה בְּכָלֵל לֹא נִקְרַע.
אִם לֹא טוֹב, אֲדוֹנֵי,
כֶּסֶף בַּחֲזָרָה
אוּ שְׁמַע יִשְׂרָאֵל תִּקְרָא -
- אֶתָּה חָמוּר
- אֶתָּה נָבֵל
- אֶתָּה גָּנָב
- אֶתָּה שֶׁפֵּל
- אֶתָּה חֲזִיר
- אֶתָּה שֶׁמֶן
- אֶתָּה נִבְזָה
- אֵיזָה מִיֵּן יְהוּדִי הוּא זֶה [...]

משימה מסכמת: בעקבות היצירות

שפגשתם, הביעו ביצירה אישית (שיר, סיפור, יצירה פלסטית, מוזיקלית וכדומה) את הקשר שלכם לקריאת שמע.

נועה: אני מרגישה קצת לא בנוח לשמוע ביטוי רציני כל כך בהקשרים עממיים ואפילו בוטים כאלה. לדעתי זה פוגע בתוכן הביטוי, ובמקום לחבר אותנו לזהות היהודית, זה רק מרחיק אותנו ממנה.
יונתן: ראשית, להזכיר, גם את אומרת "שמע ישראל" כשאת רוצה להביע קושי או פחד... ואני לא חושב שזה פוגע במסורת או מרחיק אותי ממנה. להפך, זה מעיד שהביטוי טבוע עמוק כל כך בנפש שלנו, שאפשר להשתמש בו בכל מיני מובנים, וכולם יבינו למה הכוונה.